

Jaarverslag Ringstation Gooimeer 2022

Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken

Rapportnummer: 314

Rudy Schippers

www.vwggooi.nl

Ringstation Gooimeerkust - Jaarverslag 2022

In het jaar van de Merel bleek de allereerste vogel die op 1 januari in de netten kwam een Merel te zijn. Het was een mannetje. Met de merel gaat het tegenwoordig een stuk minder goed dan zo'n 10 jaar geleden toen er jaarlijks diverse merels op het ringstation broedden. Dit jaar was dat mogelijk maar een broedpaar. In het voorjaar en tijdens het broedseizoen worden er nauwelijks merels geringd maar in oktober zijn ze weer talrijk. In de herfst zijn daarbij heel wat mannen met beschubde veren en zwarte vrouwtjes, die waarschijnlijk uit Scandinavië afkomstig zijn.

Dat niet alle noordelijke merels uit Scandinavië komen bleek wel uit een adulte man die we op 10 november 2018 van een ring konden voorzien. Deze merel werd op 15 augustus 2022 als dode vogel terug gemeld bij een ringstation in Centraal Finland op een afstand van 1650 km.

Het Usutu virus heeft mogelijk meer slachtoffers gemaakt dan aanvankelijk werd aangenomen. Nadat dit virus vorig jaar op zijn retour leek, zijn er dit jaar wederom vele dode Merels gemeld waar het warme weer en de droogte waarschijnlijk aan heeft bijgedragen. Afgezien van de Merel worden nu diverse andere zangvogels als slachtoffer van dit virus gemeld tot aan de Pimpelmees toe.

De winter was wederom mild maar wel met zware storm en veel regen in de derde week van februari, gevolgd door een periode met droog en zonnig weer tot eind maart. In de eerste tien dagen van april kregen we een periode van koud en nat weer met harde noordenwind en zelfs sneeuw.

Voorjaar

Na de winterperiode met voornamelijk terugvangsten kregen we op 13 maart vooral niet eerder geringde vogels in de netten. De voorjaarsstrek was duidelijk begonnen met op die dag de eerste 8 Tjiftjaffen maar ook een

paartje **Roodborsttapuiten** en zelfs drie **Putters**.

Dat mooie zonnige weer werd gevolgd door een periode van koud en nat weer met harde noorderwind en zelfs sneeuw in de eerste tien dagen van april. Daarna werd het uitzonderlijk droog maar omdat ons ringstation aan het Gooimeer ligt, blijft het terrein vochtig, vooral in periodes met wind uit het noorden wanneer het opstuwende water een deel van ons terrein onder water zet.

Op 17 april werden wij vroeg in de ochtend op drie plaatsen verwelkomd met de zang van **Nachtgalen**. Ook daarna bleven die Nachtgalen aanwezig, net als in voorgaande jaren. Op diezelfde dag ving we ook een **Noordse Fitis** met zijn kenmerkende donkere poten en grijs-wit kleed.

De **Draaihals** van 24 april was een welkome verrassing. Dit was pas de tweede keer dat we bij de Gooimeerkust een Draaihals tijdens de voorjaarsstrek konden vangen. De eerste keer was op 19 april 2020. Bij Oud

Valkeveen vangen we in de meeste jaren wel een of twee Draaihalzen maar die komen vooral eind augustus bij ons langs.

Op diezelfde 24 april hoorden we de eerste Kleine Karekieten en werd ook de eerste **Koekoek** waargenomen. Afgezien van de Koekoek die we in 2019 als nestjong konden ringen hebben we bij de Gooimeerkust nooit een volwassen Koekoek in de handen

gekregen. Op 1 mei vlogen er diverse Koekoeken door ons terrein en die bleken sterk te reageren op het geluid van een vrouwtjes Koekoek dat Frank van de Weijer vanaf zijn mobieltje afspeelde. Op 8 mei bracht Frank een uitgeknipte afbeelding mee van een vrouwtjes Koekoek. Dit plaatje op 1 mm dik karton bleek verleidelijk voor de aanwezige mannetjes die, nieuwsgierig geworden door het geluid, op bezoek kwamen. Met enige moeite belandde een van die mannetjes in het net. Op 17 juli zag Tobias Leurs zelfs spontaan een koekoek in het net vliegen, de tweede adulte Koekoek voor ons ringstation!

Wanneer je een **Koekoek** in het veld ziet, realiseer je je nauwelijks hoe mooi zo'n vogel is. In de hand kun je alle details goed bekijken waaronder zijn opvallend uitstulpende ronde neusgaten. Net zoals wij met gebruik van geolocators onderzoek gedaan hebben naar de migratieroutes van de Kleine Karekiet en Bosrietzanger is er in Engeland onderzoek gedaan naar de Koekoek.

Daaruit bleek dat hun Koekoeken de winter vooral doorbrengen rondom de evenaar in de Congo. Zie verder bij www.bto.org/cuckoos.

Het broedseizoen

Tijdens de **CES-periode** zijn dit jaar alleen vogels geregistreerd binnen het oorspronkelijke CES-gebied. In voorafgaande jaren zijn geregeld alle broedvogels binnen ons ringstation bij Oud Valkeveen genoteerd waardoor in die jaren grotere aantallen broedvogels vermeld zijn dan voor dit jaar. De vermelde aantallen jonge vogels zijn voor het onderstaande overzicht tot maximaal 17 juli geteld omdat daarna waarschijnlijk veel jonge vogels afkomstig zijn uit de omringende gebieden.

Aan de hand van de CES gegevens kunnen we een inschatting maken van het aantal broedende vrouwtjes. Waarschijnlijk zijn dat er meer omdat de vrouwtjes tijdens het broedseizoen minder vaak in de netten belanden dan de mannetjes. Voor het jaar 2022 bedragen die aantallen als volgt:

Heggenmus: 1 paar. – Er zijn 3 jonge vogels geringd

Winterkoning: 2 paar waarvan een met twee broedsels. – 14 jonge vogels geringd

Staatmees: 1 paar. 5 jonge vogels geringd

Tjiftjaf: 3 paar waarvan een die twee keer gebroed heeft. Alleen in juni al 28 jonge vogels geringd

Fitis: 2 paar waarvan tot 3 juli 13 jongen geringd

Roodborst: 1 paar met 8 jongen in juni

Merel: Dit jaar mogelijk slechts een broedpaar en er is maar een jonge merel geringd.

Zanglijster: 1 met 2 jongen

Zwartkop: Dit jaar succesvol met 9-15 broedparen. Tot half juni 41 jonge vogels geringd

Tuinfluiter: 5 paar – Waarschijnlijk ook afkomstig uit de omliggende tuinen. 6 jongen geringd.

Grasmus: 2 paar met 6 jongen geringd

Cetti's zanger: minstens 2 paar. Alleen op 12 juni al 10 jongen geringd. De Cetti's zanger is inmiddels bij ons een algemene jaarrond soort geworden.

Sprinkhaanzanger: 1 paar, geen jonge vogels geringd tijdens de CES periode.

Rietzanger: minstens 1 paar. 8 jonge vogels geringd.

Bosrietzanger: minstens 1 paar. 8 jonge vogels geringd – later in het seizoen nog veel meer.

Kleine karekiet: tenminste 23 broedparen. Tot en met 17 juli zijn er 86 jonge vogels geringd en daarna nog veel meer.

De vermeldde resultaten zijn mede aan de lage kant doordat het weer op een aantal weekenden slecht was waardoor er toen niet geringd werd.

De **Braamsluiper** is voor de Gooimeerkust een niet alledaagse soort. Tot onze verrassing bleek het vrouwtje dat wij op 4 juni vingen een broedvlek te hebben dat aangaf dat zij een nest met eieren had. Dat zou kunnen wijzen op een lokale broedvogel maar net als bij de Zwartkop en de Tuinfluiter broedt niet alleen het vrouwtje maar ook het mannetje. Het bewijs van lokale broedvogel is hiermee dus niet geleverd omdat dit vrouwtje mogelijk buiten haar broedgebied aan het foerageren was.

Een grotere verrassing was het vrouwtje **Struikrietzanger** die we op 12 juni vingen en die ook nog eens een **ei** in de buik met zich meedroeg. De Struikrietzanger is een voor Nederland zeldzame soort die vrijwel alleen tijdens de trek gezien of gehoord kan worden. Het was daarmee de eerste ringvangst van dit jaar voor Nederland. Vorig jaar heeft, voor zover bekend, de Struikrietzanger voor het eerst in Nederland gebroed in de Eierlandse Duinen op Texel. Onze vangst zou mogelijk een tweede broedgeval kunnen vertegenwoordigen wanneer er ook een mannetje aanwezig was. Dat hebben we echter niet vast kunnen stellen waarbij de vraag blijft wie de partner van dit vrouwtje was.

Wanneer je een Struikrietzanger in de hand hebt is het verschil met een Kleine Karekiet vast te stellen aan de hand van de vleugelformule. De eerste aanwijzing begint al met een kleinere vleugel dan wat we gewend zijn bij een Kleine Karekiet. De P7 is de langste handpen voor een Struikrietzanger terwijl voor een Kleine Karekiet de P8 duidelijk de langste handpen is. De versmalling van 12,5 mm voor een handpen van 60mm, die we bij deze vogel aantreffen, is ook veel groter dan we bij een Kleine

Karekiet zouden kunnen verwachten. Daarnaast ook een grijsbruin kleed en een langere wenkbrauwstreep.

Opmerkelijke was de vangst van een jonge **Grauwe Vliegenvanger** op 17 juli. Deze soort broedt niet bij Oud Valkeveen en is maar twee keer eerder als jonge vogel bij de Gooimeerkust gevangen.

Gedurende een droge periode zoals dit jaar in juli en augustus blijkt telkens weer dat vogels de Gooimeerkust weten te vinden omdat de kustlijn bij wind

uit het noorden onder water komt te staan. De groene vegetatie samen met de aanwezigheid van water is waarschijnlijk de belangrijkste reden waarom hier zo veel soorten vogels gezien kunnen worden en ook voor de grote aantallen vogels die hier geringd worden.

Het naseizoen

Op 20 augustus bleek dat een van de eerste kleine Karekieten die we die dag vingen een ring bij zich droeg van museum PRAHA. Een terugvangst uit Tsjechië is op zich al uitzonderlijk maar voor een Kleine Karekiet extra interessant. Een deel van de Tsjechische Karekieten trekt namelijk via Italië of de Griekse eilanden naar Midden-Afrika om te overwinteren rondom Lake Chad terwijl de meeste anderen in West-Afrika overwinteren. Om dan eerst Nederland aan te doen is wel uitzonderlijk.

Diezelfde avond wilde Harry de Rooij Boerenzwaluwen vangen, die zoals gebruikelijk gaan slapen in het riet, toen er een zwerm Spreeuwen langs kwam en de Zwaluwen wegjaagden. Temidden van de Spreeuwen die in de netten raakten, zat een onverwachte bijvangst, namelijk een **Nachtswaluw**. Toch nog een zwaluw dus en tevens

een nieuwe baansoort voor ons ringstation.

De vangst van **zwaluwen** lag dit jaar bijzonder laag. Tegenover een gemiddelde van de afgelopen 10 jaar van **706 Boerenzwaluwen** werden er in 2022 slechts 94 gevangen. Met een gemiddelde van 28 oeverzwaluwen per jaar vingen we er nu maar een. Terwijl in de meeste andere jaren in augustus boven het Gooimeer grote zwermen boerenzwaluwen te zien zijn bleven die in 2022 beperkt tot kleine groepjes.

Het jonge **Paapje** dat wij op 4 september konden vangen is voor ons een schaarse doortrekker die we maar eens per 2 of 3 jaar vangen. Vroeger was het een vrij algemene soort die vrijwel overal in Europa broedde en ten zuiden van de Sahara overwintert tussen Senegal en Zambia. Inmiddels is het een voor West-Europa vrij zeldzame soort aan het worden die nog steeds in aantallen achteruit gaat. De week daarop vingen we nogmaals een Paapje.

Het gebeurt niet vaak dat we een vogel in de netten krijgen waarvan we niet weten wat voor soort dat is. Die verrassing kwam op 11 september in de vorm van een soort Karekiet met een grote wenkbrauwstreep waardoor we in eerste instantie dachten aan een Veldrietzanger. Net als de Struikrietzanger is dit echter een kleine soort met een vleugel van ongeveer 60 mm of minder terwijl onze vogel een vleugel van 67 mm had. Met Europese vogelgidsen kwamen we niet verder en ook met verwante soorten uit Azië konden we maar weinig overeenkomsten vinden.

Na het bekijken van de eerste foto's suggereerde Christian Brinkman dat dit wel eens een kruising zou kunnen zijn tussen een Rietzanger en een Kleine Karekiet. Zo'n hybride was eerder op 9 augustus 1997 bij Makkum in Friesland gevangen. Ook werd deze hybride eerder gemeld uit Finland, Zweden

en Noorwegen. Toevallig werd de week daarvoor in Engeland een hybride Rietzanger X Bosrietzanger gevangen. De foto daarvan leek sterk op onze vogel.

Van alle Europese soorten van het geslacht *Acrocephalus* zijn hybrides bekend maar deze zijn vrijwel allemaal zeldzaam met een mogelijke uitzondering van kruisingen tussen Bosrietzangers en Kleine Karekieten die vaker gemeld worden. Zo werd er in Limosa 72:151 een hybride Struikrietzanger X Bosrietzanger vermeld bij Utrecht in 1998.

Onze vogel zou wel eens een **hybride Rietzanger X Bosrietzanger** kunnen zijn gezien de korte en dikke snavel met ronde neusgaten en de witte randjes aan de slagpennen zoals je die vaak bij een Bosrietzanger ziet. Zekerheid daarover kan pas geboden worden na DNA-analyse. Daarvoor had een veertje getrokken moeten worden wat wij helaas niet hebben gedaan. Met een vleugel van 67 mm zou men mogelijk ook kunnen denken aan een hybride Rietzanger met een Kleine karekiet.

De maand oktober biedt vaak kansen op interessante doortrekkers. Zo ook op 2 oktober toen we een **Bladkoning** in de netten kregen. Deze verwant aan onze Fitis en Tjiftjaf is een algemene broedvogel in Siberië en Noord-China. Hij overwintert normaliter in Zuid-China tot Zuidoost-Azië. In de meeste jaren verplaatst deze lange-afstandstrekker zich eveneens in kleine aantallen naar West-Europa. In Nederland wordt hij dan vooral gezien in de kuststreken. Voor Oud Valkeveen is dit inmiddels de 8^e die we in de handen kregen, waarvan drie in 2016.

Later op die dag werden we verrast door een **Buidelmees**. Dit is vooral een Oost-Europese soort die de laatste decennia in westelijke richting is opgeschoven en nu tot in Zuid-Zweden voorkomt. In de Baltische staten zijn Buidelmezen algemene broedvogels die in de winter naar Zuidoost Europa trekken. Buidelmezen uit West-Europa overwinteren voornamelijk in Zuid-Frankrijk en soms tot aan Spanje toe. Voor Oud-Valkeveen is dit de tweede keer na een eerdere vangst op 25 oktober 2014. Toen we nog bij Oud Naarden ringden kregen we zelfs drie

Buidelmezen op een dag in het net. Dat was op 23 september 2007.

Op 22 oktober vloog er vroeg in de ochtend toen het nog donker was een **Waterral** in het net. In deze tijd van het jaar vind er veel trek plaats van Waterrallen die vrijwel alleen 's nachts vliegen.

Tot onze verrassing werd op 5 november nog een **Kleine Karekiet** gevangen, de een na laatste van het jaar voor Nederland (De laatste werd nog op 22 november in Meijendel gevangen). Kennelijk

lukte het niet om weg te vliegen met een uitzonderlijk hoog gewicht van 20,1 gram dat we konden vaststellen. Pal voor vertrek naar Afrika hebben de meeste Kleine Karekieten een gewicht van omstreeks 12 gram. Het hoogste gewicht voor een Kleine Karekiet dat wij voor die tijd gemeten hebben was 17.2 gram.

Op 13 november kregen we de tweede **Bladkoning** van het jaar in de netten. Normaal gesproken hebben Bladkoningen tegen deze tijd het land verlaten en het bleek dan ook de laatste vangst voor dit jaar van alle ringstations te zijn.

Tot slot

In het herfst en in het winternummer van de Korhaan werden dit jaar de resultaten van het geolocator onderzoek bij de Kleine karekiet en bij de Bosrietzanger beschreven. Terwijl onze Kleine Karekieten in West-Afrika overwinteren in de regio rondom Guinee bleken onze Bosrietzangers gedurende de wintermaanden helemaal naar het Zuidoosten van Afrika te gaan met een drietraps migratie strategie. Voordat ze via Saudi Arabië naar Zuid-Afrika vlogen verbleven ze nog ongeveer twee maanden in het grensgebied van Zuid-Soedan en Ethiopië en daarna nogmaals 3 weken in Noord Tanzania.

De Bosrietzanger die op 29 augustus 2021 bij Oud Valkeveen geringd was, werd twee weken later terug gevangen in Zuid-Kroatië. Dat lag mooi op de route richting Oost-Afrika!

Dit jaar ving we 3725 vogels waarvan er 472 eerder geringd bleken terwijl we bij 3254 vogels van 55 soorten een nieuwe ring konden aanbrengen.

Voor verdere vragen over het bovenstaande of over onze activiteiten bij Oud Valkeveen kun je een mailtje sturen naar yrs.hetgooi@gmail.com. Ook wanneer je graag een bezoek wilt brengen aan het ringstation kun je ons daarover mailen. **Nieuwe medewerkers kunnen we goed gebruiken!**